

Jos. Wester:

Z Jezerskega preko Grintavcev v Kamnik

Bilo je letos na praznik Velikega Šmarna, ko se je bila na Jezerskem zbrala množica slavnostnih gostov izletnikov, tujcev in domačinov, da bi z odkritjem spominske plošče na Murijevi Kazini in z vznesenimi govori proslavili spomin enega izmed najodličnejših pionirjev planinske turisticke v Kamniških Alpah, Čeha dr. Karla Chodounskega, ter s tem zopet okrepili idejne in idealne vezi, ki že od nekdanj spajajo češkoslovaški narod z našim.

Kako oddaljeno se nam je pred političnim prevratom zdelo Jezersko! Pešačenje po trdi cesti iz Kranja navzgor ob Kokri je bilo trudljivo, vožnja z vozom zamudna, dandanes pa te potegne moderno motorsko vozilo v pičlih dveh urah in še prej v ta nad vse mikavni planinski svet onstran Grintavcev. Naravno, da je bilo na slavnostni dan pribrzelo nebroj avtomobilov in avtobusov s prazniško navdahnjenimi izletniki; večina njih se je pod večer po isti poti vračala. Kakor udobni dovoz na planinska izhodišča lahko bistveno pospešuje visokoplaninsko turistiko, tako daje manj podjetnim izletnikom potuho ter jim jemlje voljo, da bi se kljub ugodnim pogojem povzpeli više na gore. Vsaka, tudi dobra stvar ima pač dve plati: boljšo in slabšo, zmaga pa tista, ki individualni kakovosti bolje prija.

Med tihimi slavitelji je bila tudi moja neznatnost. Priznati pa moram, da ni bilo v mojem namenu, zaplečevati pri slavnostni razigranosti, temveč na Jezersko sem bil prišel z načrtom v mislih, da se vrnem preko Kamniških Planin v Ljubljano. Sicer se ni obetalo stalno lepo vreme, kritična dneva »quarta« in »quinta« po mlaju še nista nastopila, vendar se v poletnem času turist zanaša rad tudi na svojo srečo. Vsaj poset Češke kočje, koje postanek je v tesni zvezi z imenom Chodounskega, je sodil na ta dan v primerno popolnitev slavnosti. Zakaj prav njemu gre kot pokretniku glavna zasluga, da so bili Čehi še v dobi, ki ni bila prav nič naklonjena utiranju slovanske turisticke v naših Alpah, osnovali to znamenito gorsko postojanko na Spodnjih Ravnéh ob dolnjem robu diluvialnih gromač, ki so se bile tjakaj navalile izpod strmih severnih obronkov Kokrske Kočje, Grintavca in Dolgega Hrbta.

Trojica nas je bila, ki smo, še preden je zazvonilo poldan, krenili proti Ravném. Arheolog, ki je hodil prvikrat po tej divni krajini, je hotel priti le do Češke kočé, nato pa se še pod noč vrniti v svoj domači zavičaj na Gašteju; drugi pa, naš dobro znani planinski estét, ki mu naš planinski svet ne nudi nič več ali pa vedno še kaj novega, še ni vedel, kaj bi ukrenil. No, do Češke kočé smo složno še skupaj stopali, po obedu pa smo se ločili: prijatelja sta jo zavila nizdoli v Ravensko Kočno, da bi se še za časa vrnila na Jezersko, jaz pa, namenjen na gorsko pot, sem ostal sam. Da bi mi popoldan ne minil v zgolj motrenju ljudskega vrveža, ki je postajal ob koči vedno hrupnejši, in v jalovem ugibanju jutršnjega vremena, sem zavil po prodnati stezi navkreber proti Vratcem in zlezal na pikri Zob — tako nazivljem vitki skalnati slop v zapadni smeri od kočé, ker mi ni znano njega domače ime. Tu se odpirajo kaj lepi vidiki na Jezersko kotlino in obe Kočni, Ravensko in Makekovo, dve po pradavnih ledenikih izdolbeni sklepni dolini. Sploh je vsa Jezerska pokrajina kaj nazorno torišče davnega delovanja prirodnih sil. — Dokaj zanimivejšo turo pa opravi, kdor si za popoldanski izlet iz Češke kočé privoščí vzpon na mikavno Babo, ki se je ta dan bleščala v solnčnem sijaju. Dva podjetna planinca si nista mogla kaj, da se ne bi povzpela nanjo; eden izmed njiju je preplezal celo oba njena vrhova. Seveda zahteva tak izlet do štiri ure časa, dočim sem jaz svojega v eni uri opravil.

Kako se nam bo vreme obrnilo: ali zmaga jug ali zaveje sever? To vprašanje je bilo vsem, ki smo bili ali preko Dolške Škrbine ali preko Mlinarskega Sedla namenjeni na Grintavce, važnejše kakor ono, kako bomo v gosto zasedeni koči nočevali. Napočilo je mlačno jutro, ki je kazalo, da je prevladala jugovina; ta je visoko gori v stenah kopicila sive plasti meglolja ter zastirala pogled na najvišje robove. Iz zatohlega vzduha — v razmerno majhni koči je to noč spalo ali vsaj dremalo do sedemdeset oseb — me je rano jutro gnalo ven na prosto, da se čim prej oddaljim iz množice napol pre-spalih ljudi. Vreme je bilo res nakazno, a vendar bi se čutil za malodušnega premaganca, če bi se izneveril lepemu planinskemu načrtu in krenil nazaj na Jezersko. Lepo vreme se ne da izkljubovati — tako mi je že često modroval moj stoični popotni tovariš, ki je bil topot ostal doma v Ljubljani — vendar to resnico nerad uvažujem. Kar sam sem krenil izpred kočé v breg, pustivši tam štiri planinske tovariše, ki so bili prav tako na Kočno namenjeni, češ, če ne prej, se pa na vrhu sestanemo.

Lagotna je tákale hoja v zgodnji jutranji uri. Enakomerno stopaje speš polagoma kvišku. Nič te ne moti v gluhi tišini, ki vlada vsenaokrog v okameneli prirodi. Šumot skakavca, ki vre izpod snežišča na Zgornjih Ravnéh, ti zveni kot nežen akord, kot ljubek ju-

tranji pozdrav prirode, na videz mrtve. In ko kreneš na razpotju desno v skalno pobočje in ti uhaja pogled na Zgornje Ravni in niže dolí v globino, nasuto z gruščem in balvani, vmes pa se dvigajo grički, porasli s temnozelenim rušjem, a nad teboj strmé sive stene in pečine, začneš razmišljati o čudovitem preobrazovanju zemeljskega lica. »To so ledeniške gomile, to so kupi iverov, ki so odletavali, ko je priroda v diluvialni dobi z ledenim dletom izklesavala strme stene in oblikovala orjaški vrh v ozadju doline in ga izdelala tako čudovito, da dehti iz njega veličastvo in poezija.«*

Drzno in tudi v tehničnem pogledu zanimivo je nadelana ta Kremžarjeva pot. Robove in stene so naperili s klini in opletli z žicami, tako da se turist tod dobro pretegne, ker mu pridejo obojne okončine v delavnost ter mu je treba pri vsakem prijemu in stopaju mirne pozornosti, da na kakem nevarnem mestu ne izpodrkne. Menda velja Kremžarjeva pot še danes za najnapornejšo v Kamniških Alpah, v Julijskih pa jo po drzni izvedbi znatno prekašajo plezalne poti iz novejše dobe, kakor n. pr. na Prisojnik, Mojstrovko, Cmir, Rjavino.

Dospel sem v okrilje megle in mrča. Nisem videl več ne pod seboj ne nad seboj, le iz globine sem čul glasove za menoj prihajajoče četvorice. Začne pršiti, kaplje se debelé in gosté, ulije se dež. Pod previsom ogromne peči prav nad razpotjem, kjer se odvaja pot proti škrbini, si poiščem varnega zavetja. Dva mladeniča, ki sta me bila prehitela, se vrnetá, češ, na oni, t. j. južni stráni, tako piha in lije, da jima ni bilo moči dalje, ter brzih korakov odhitita dalje. Vdano se sklonim v zatišje, zapalim si cigareto in se zamislim v položaj svetih puščavcev Antona in Jeronima ter Prešernovega orglarčka. V taki samoti in osamljenosti se mora človek vdati razmišljanju o puhlosti in ničevosti vsega posvetnega. A v višini nad 2000 metrov, v skalnati puščavi, kjer ni ne mane ne medú ne sladkih koreninic ne slastnih kobilic ne kalinov debeloglavih ne kosov trdokljunskih, bi si vendar ne hotel izbrati stalnega bivališča.

Vse mine, tudi huda ura. Naliv je ponehal, zaostali planinski tovariši so prispeli do razpotja in takoj smo se zedinili, da krenemo vsi na Kočno, četudi se nam ni obetal užitek razgleda. Le kratka je ta stranpotica in kaj drzno izvedena po strmém pobočju na južni plati, glasovita radi skoraj zloglasnega preduha, ki se ti je treba skozenj preplaziti, nahrbtnik pred seboj poriváje. To zanimivo »pasažo« sem si za dokaj hujšo predstavljal, a zdaj, ko jo poznam, pravim, da bi bilo napek, če bi jo hoteli razširiti in napraviti laglje prestopno. Naj le kar ostane ta plezalna »galerija« kot poseben mik za Kočenske turiste! Vrh Kočne sam pa nam ni nudil drugega ko

* Gl. Ferd. Seidl, Kamniške ali Savinjske Alpe. I. zv. Besedilo k sliki 8.

prijetno zavest, da smo ga vzlic vremenski nepriliki dobre volje zavzeli in si zares mokri žig odtisnili na razglednice. Kočno, to naj-zapadnejšo grmado Kamniških Planin, moram še kdaj zavzeti, toda v solnčnem sijaju.

Onstran Dolške Škrbine, v zgornjem koncu Dolka, smo se ločili. Čili planinci, ki jih je službena dolžnost naslednjega dne pozivala domov, so mahnili po medli stari markaciji navzdol proti Kokrskemu sedlu, jaz pa, ki sem nezaslužno že prost takih obveznosti, sem samotež krenil na levo v rob, v strmino proti Grintavcu, temu divno vstromljenemu prvaku Savinjske skupine. Vedel sem, da mi ta vzpon ne bo poplačan z obsežnim razgledom, ki ga turist uživa v vedrini raz njega vrh, vendar se svojemu načrtu nisem hotel izneveriti, razen če bi pritislila jačja sila, kakor je mrčavo vreme. In ni mi bilo žal te hoje po strokovnjaško izvedeni poti, ki odpira v jasnini vedno se menjajoče poglede in prospekte zdaj na južno stran na Kokro, na skupino Kalškega Grebena, na Posavje, zdaj proti severu na Jezersko, na Košuto, na Podravje. Pohvalno naj omenim nedavno obnovljeno markacijo, ki je v svoji živi barvi turistu najboljše kažipot v megli, tem bolj ker ima marsikdo včasih povod, da mora radi zanikarne oznambe negodovati.

Točno dve uri sta minili, odkar sem bil ostavil Kočno in stopil na vrh Grintavca. Tedaj je solnce za nekaj trenutkov prodrlo krmežljivo meglo. To prijaznost sem občutil kakor ironičen posmeh, češ: Lani, ko si se tu mudil, sem te obsevalo do nadležnosti; letos pa vedi, kako klavrna pojava je bore človek na gorskem vrhu, če mu zakrivam jaz svoje lice! — Da, tudi svoje neznatnosti se mora človek včasih zavedati. Nismo ne gospodarji stvarstva, kakor si kateri včasih domišljajo, temveč smo le skromni služitelji, ki se vsi zavestno ali nevede pokoravamo višjim silam...

Naglo me je neslo nizdolu proti Kokrskemu sedlu. Gostje v Cojzovi koči so bili že odkosili, ko sem vstopil. Ljubi ljubljanski znanci, ki so bili prišli preko Mlinarskega sedla semkaj, se niso mogli načuditi, da imam še nepremočeno obleko na sebi, dočim je nje na vse pretege pralo. Je pač tako, da se pojavljajo tudi na planinah močnejše deževne proge, in zlo onemu, kdor zajde vanje; jaz sem imel srečo, da so se mi umikale ali pa jaz njim.

Večina izletnikov je bila pod večer odšla v dolino. Ostala je še rodbina treh oseb, celovških Nemcev, in kakor je na planinah lep običaj, da se tujei kmalu zblížajo, tako smo se tudi mi zapletli v razgovor. Glavarica te družbe, častitljiva sivolasa dama, mi je omenila, da so jim v Celovcu izlet v jugoslovanske gore resno odsve-tovali, češ, da so naši graničarji odljudni in nedostopni možje, ki na tujce kar na lepem streljajo, naši turisti pa da jih mrko gledajo in odurno odpravljajo. A zdaj se je o nasprotnem prepričala: nikake

neprilike še niso doživeli, odkar so na našem ozemlju, povsod so jih vljudno sprejeli in jim prijazno postregli. — Menim, da so tudi doma svojim nepoučenim svetovalcem povedali, da so naši planinci olikani ljudje, ki gostoljubno sprejmejo vsakega, če z dobrim namenom pride med nje. Vsaj na planinah se lahko vsi po človeško sporazumevamo, četudi nas sicer ločijo nazori, jezik in pokolenje.

(Konec prih.)

Marijan Lipovšek:

Severna stena Kočne

Stena je na prvi pogled neprijazna in divja; tako raztrgani so vrhovi le še v Martuljkovi in Škrlatičini skupini. Od obeh vrhov, Kokrske in Jezerske Kočne¹, se prepadi grezijo v silnih skokih v dolino. Omejujeta jih dva grebena: severni in severozapadni. Vendar je videti le zgornji del stene. Ogromen steber namreč deli vso steno v dva izrazita dela. Steber se dviguje skoro navpik iz doline kakor velikanska predstraža in zakriva spodnji del prave severne stene. Na desni in levi od stebra se vlečeta dva velika, dolga in široka žleba; v njih sneg najbrž nikdar ne skopni.

Levi žleb se začinja z gladko, rdečo steno, preko katere pada slap od višje ležečega snežišča. To snežišče se zavije v loku okrog stebra in ga je zato videti le prav v spodnjem koncu. Ogledeval sem si ta žleb že leta 1930. s poti na Češko kočo in z Malih Vratc, lepe razgledne točke nad Češko kočo. Če zaviješ po slabih gamsovih stezah od Vratc nekoliko na levo, se ti odpre žleb v vsej dolžini in širini. Še v avgustu leta 1930. svá opazovala z mojim plezalnim tovarišem to stran stene, a nisva mogla dognati, je-li prehodna ali ne. Sredi snežišča zapre namreč pot gladek, deloma previsen, skalnat prag, ki najbrž ni prehodan. Tudi nisva mogla določiti, če ga je mogoče obiti na desni; na levi je namreč gladka stena, da bi se izgubilo preveč časa, višine in napora za le 30 do 40 m visoki prag. Višje gori nad pragom pa se menjajo snežišča in dokaj položne, navidez gladke plošče, ki so gotovo prehodne. Tu gori se obrne žleb že toliko na desno, da preide njegova leva stena v pravo severno steno glavnega

¹ Kočna ima pravzaprav dva vrha: kota 2539 m je Kokrska Kočna, jugozapadno čisto blizu pa kota 2475 m Jezerska Kočna. Danes domačini na Jezerskem po imenu ne ločijo več dobro obeh vrhov. Mnogi še celo ne vedo, kateri izmed obeh je prvi, najvišji. Tudi na Delkinovi karti za koto 2475 m ni imena. V »Hochtouristu« pa sta vedno »Kanker-Kočna« in »Seeländer-Kočna« strogo ločeni. Kokrska Kočna ima sama dve glavi, od katerih imenujejo manjšo, ki leži bolj na severu, Malo Kočno. Vendar tudi to imenovanje najbrž ni točno. Imenoslovce čaka v Savinjskih Alpah važno in težko delo, kajti v teh gorah ni tako visoko planinskih pašnikov ko v Julijskih. Dočim so v »Hochtouristu« Julijske Alpe sijajno obdelane, so Savinjske precej površno, ne brez naše krivde: največ popisov novih plezalnih tur je namreč doslej manjkalo.

vrha. Konča pa se nekako na grebenu, ki prihaja od vrha omenjenega velikega stebra navzdol pravokotno na steno in se dvigne v gladke skale Jezerske Kočne.

Desni žleb je brez navpičnih pragov. V njegovem zgornjem delu pa je velik grušč, ki proti vrhu preide v snežišče. Žleb je proti vrhu zelo ozek, komaj 2—3 m, medtem ko je na najširšem mestu gotovo čez 200 m širok. Konča se v škrbini grebena, ki prihaja iz severozapada, med Jezersko Kočno in neimenovanim vrhom zapadno od nje; ta vrh je iz doline dobro viden. Desno stran žleba tvorijo manjši stebri, višje pa preide v stene omenjenega neimenovanega vrha. Leva stena je strma, toda v zgornjem delu gotovo prehodna.

Povpraševal sem pri Makeku², če je kdo že plezal po tej strani na Kočno. Ničesar jim ni bilo znanega. Domači sin Milan mi je pravil, da hodijo lovci po desnem žlebu gori, za vrhom srednjega stebra čez omenjeni greben in po levem žlebu doli. Menda so tudi slabe steze v spodnjih delih obeh žlebov. Pravili so tudi, da je neki Nemeč priplezal že do prave stene glavnega vrha, a se je moral radi gladkih plošč vrniti. Koliko so ta pripovedovanja resnična, nisem mogel doznati. Da hodijo tod vsaj v spodnjem delu lovci, je gotovo. V »Hochturistu« pa sem čital, da je prvi plezal tukaj K. Tschada, in sicer direktno severno steno in severozapadni greben, oboje v sestopu. Sklepal sem: Če je mogoče kot prvi se stopiti, potem je stena najbrž precej lahka; saj je plezanje navzdol dokaj težje, ker mišice niso tako prožne in je orientacija otežkočena.

Že leta 1930. sem sklenil, da steno poskusim preplezati.

Dne 21. julija 1931 sem se pripeljal z avtobusom na Jezersko. Močan jug je pihal, toliko da ni odnašal klobukov. Kočna je bila do polovice zavita v meglo. Položaj za vzpon torej ni bil vablјiv. Hitro sem korakal po kratki poti do Makeka, kjer me je prijazna gospodinja ljubeznivo sprejela. Letoviščarjev je bilo vse polno, tako da so me spravili v seno. Počutil sem se imenitno, le vreme se je držalo kislo. Popoldne je močno deževalo in naliv se je zavlekel do večera. Radi groma in bliska sem prorokoval sneg in nisem se motil.

Ko sem drugo jutro navsezgodaj pokukal iz sena na Kočno, je bila v višjih legah bela. To me je malo zaskrbelo, saj v snegu ne moreš dobro plezati. Kljub temu sem se odpravil okrog osmih proti koncu doline. Tačas se je zjasnilo. Vrh je bil res še vedno v megli, prevladoval pa je močan sever in solnce me je prav prijazno grelo v hrbet. Odločil sem se, da prvi dan preplezam greben in se razenj

² »Pri Makeku« se pravi kmetiji, ki leži na poti od jezerske »Kazine« na Češko kočo. Sedaj je tu krasno letovišče, morda najlepše na Jezerskem. Makekova Kočna se imenuje po Delkinovi karti vsa dolina, ki jo obdajata S in SZ greben. Med tema grebenoma je severna stena Kočne. Pogled od Makeka na Kočno je zares čudovit.

orientiram v severni steni sami. Predvsem sem hotel videti, kako je s steno za vrhom stebra.

Držal sem se desnega kolovoza, ki se konča v dokaj dobri stezi. Steza se vije med grmovjem, ki jo mestoma popolnoma zakrije, in te privede na desno prodišče. Greben se nad njim zavije proti severu tako, da pada najprej v steni, potem v strmih, s travo in z borovjem poraslih pobočjih do prodišča. V ta pobočja so vrezani žlebi, ki se iz doline prav dobro vidijo. Ko si prispel na prodišče, si pustil že za seboj Veliki Vrh³, v katerega se nadaljuje SZ greben.

Prečkal sem grušč na desno in, da mi ni bilo treba v neprijetni hoji po grušču navzgor, sem stopil v slabo izražen, s travo porasel žleb, ki je nekajkrat navpičen; toda pritlikavci borovci služijo za izborne prijeme. Preko žleba sem prišel na rob gladkih plošč, ki padajo na oni strani (iz doline nevidno) v desno prodišče. Po vrhu teh sem splezal v rdeč žleb, ki me je privedel na greben. Sploh je dostopov na greben vse polno in si jih poljubno izbiraš. — Na drugi strani pada greben dokaj položno v zelenicah na Spodnje Jezersko in v dolino Kokre. Greben sam je precej širok in v začetku podoben onemu, po katerem pridejo plezalci Hudega Praska na nadelano pot iz Matkovega Kota. V spodnjem delu je greben čisto lahek. Tudi za neplezalca je užitek hoditi po njem visoko med dvema dolinama. Prehodi med grebenskimi odstavki so lepi in ne dolgočasijo.

Polagoma postaja greben ožji in stene na obeh straneh strmeješe. Vendar se vsa morebitna težka mesta dajo zlahka obiti na južni strani. Edino eno mesto je zelo opasno: Iz ravnega, izpostavljenega grebena se dviguje navpičen, gladek stolp, po katerem bi bilo zelo težko plezati; na južni strani so gladke plošče, ki jih prerežejo ozke počii; po njih bi se morda dalo obiti stolp. Poskusil sem raje na severu, kjer je treba prestopiti z dobrega stopa v steno, ki tvori z omenjenim stolpom ozek kot. Prestop je nekoliko neroden in precej zračen, ker pada pod plezalcem cela vzhodna stena do dna v enem skoku. Dalje je greben zopet lahek. Na severni strani je mnogo zanimivejši, ima police, previse, obokane prehode in izborne luknje za bivake (ki seveda niso potrebni). Nekaj mest v grebenu ni prehodnih, in sicer tam, kjer vodi greben nad zgornjim koncem omenjenega desnega prodišča. Na južni strani je široka travnata terasa, kjer sem prepodil kakih 20 krasnih gamsov, skoro svetlorjave dlake. — Nekaj navpičnih mest je treba obiti po tej terasi, nato pa zopet na

---

³ V stari nemški specijalki je označen napačno Mali Vrh za Veliki Vrh. Saj je jasno, da je večji — Veliki Vrh (1696 m), in manjši — Mali Vrh (1305 m), ki leži bolj severno, kamor namreč greben pada. Tschada omenja, da je došel z grebena na Mali Vrh. Toda vsekakor je moral prej preko Velikega Vrha; ker tega ne pove, je vrhova pač zamenjal. Čudno je le to, da se je mogel za celih 300 m zmotiti; najbrž se je zanesel na specijalko.

lažji greben, ki je proti vrhu neimenovane kote sicer krušljiv, toda ima značaj pobočja, tako da pravzaprav niti ni greben.

Že pri onih težjih mestih sem prišel v meglo. Močan sever je gnal vedno nove kope meglá mimo sten. Precej mrzlo je bilo in pričakovani razgled v severno steno je bil — »krasen«. V tem neimenovanem vrhu sem izgubil orientacijo. Greben se namreč cepi v položnem grušču, in v dobri veri, da sem na pravem grebenu, sem zavil po tistem, ki sem ga pač videl, navzdol. Vedel sem, da od tega vrha greben pada v škrbino, kjer se konča oni desni žleb, in se nato dvigne na Jezersko Kočno. Zagledal sem tudi veliko piramido iz kamenja. Morda so jo postavili plezalci južnega grebena. Prepričalo me je, da sem na pravi poti. Priplezal sem po nekem žlebu pod grebenom že sumljivo nizko, kar zagledam pred seboj na drugi strani nekam znane stene. Globoko pod seboj sem videl serpentine v grušču. Kar obstal sem: »Saj to je Grintavec!« Nevede sem obšel Kočno na južni strani. Navzdol radi navpičnih sten ni bilo mogoče, zato sem prečkal na levo grušč in splezal na lahko dostopen greben, po katerem sem prišel od južne strani na vrh.

Vsa tura je trajala 7 ur. Vendar bi se z malo pospešenim tempom mogla skrajšati na 5 ur. Z vrha sem sestopil na Češko kočo in nazaj k Makeku, kjer me je seveda namočil dež.

Drugega dne sem odšel v lepem vremenu proti desnemu žlebu. Tudi ta se konča v previsnih in gladkih pragovih, katere na levi strani prerežejo nekake počí; tam je skala nekoliko položnejša. Prehod pa bi bil tudi tu zelo težaven; na skrajni levi radi gladkega, žlebu podobnega kamina, po katerem pada voda, ni mogoč. Obrniti sem se moral torej na desno, kjer je majhen, toda silno strm macesnov gozdíček, ki te privede na prag. Vstop v ta gozdíček omogoči zelena polica, ki se v vijugi levo — desno dvigne od dna do pritlikavega borovja, po katerem sem moral splezati navzgor. Svet je tu tako strm, da je dostikrat noga le z notranjo stranjo čevlja oprta v travo in resje, z rokami pa se držiš borovcev. Hvala Bogu, da je to grmičje tako trdno! Skozi ta macesnov gozdíček se pride torej »udobno« nad prag na snežišče. To se na najširšem mestu deli nekako v dva dela, v sredi pa je precej širok zelen hrbet. Prečkal sem sneg na levo in po slabo izraženih žlebovih, višje po lahkem grušču došel na veliko prodišče, ki je iz doline vidno tako silno strmo. Hoja po njem je med skalami, ki so se trdno usidrале v kamenje, izprva lahka; ko pa sem moral prestopiti na gibljivejše kamenje, je postala zelo mučna. To prodišče sega v velikem jeziku gori v sneg. Do najbližjih skal sicer ni bilo več ko kakih 30 m, toda rabil sem najmanj pol ure čez snežišče, ker je bil sneg trd in precej strm. Potem sem plezal skozi ob desni strani žleba; včasih sem radi strmine snega prestopil v desno steno in plezal ob žlebu navzgor po jako

težki in krušljivi skali. Tako ostrega kamenja menda ni zlepa dobiti; prijemov ni skoro nič, skala je vsa le nazobčana. Na malokateri stop se moreš zanesti. Če bi imel dereze, bi bil preko snega v pol ure, tako pa sem rabil deloma med žlebom in skalo, deloma po skali skoro dve uri. Snežišče je tu zelo strmo in takrat je bilo ledeno radi snega, ki je padel prejšnji dan in čez noč zmrznil. V slučaju padca bi sicer ne bilo nič hudega: 10—15 m bi zdrknil na sneg, toda vožnja po ledenem snežišču navzdol bi ne bila kaj prida.

S precejšnjim naporom sem prišel v škrbino, kjer se žleb konča z rdečo, drobljivo skalo.

Po kratkem odmoru sem se ogledal dalje. Bil sem komaj kakih 50 m od kraja, kjer sem se prejšnji dan obrnil preveč navzdol. Nekoliko na desni preko grušča je stala na širokem hrbtu ona piramida. Južna stran je tu položna in se šele nižje prevesi v strme stene proti Suhemu Dolu.

Sedaj sem bil torej na pravem grebenu. Z vzhodne strani, kamor sem moral, pada greben skoro navpično in gladko v škrbino. Na severni strani je dobro izražena polica, ki se vleče precej daleč in vodi v naslednjo škrbino v grebenu. Odločil sem se pa raje za južni, morda mnogo težji prehod, kakor sem videl pozneje. Iz škrbine vodi takoj za robom iz grušča slaba, strma polica, v kateri je zgornja stena tako močno prevešena, da tvori na notranji strani kamin. V višini kakih 15 m se polica naenkrat neha. Z njene desne strani pa pride od grušča skoro navpičen žleb, ki ima malo stopov. Od spodaj je zelo težko pristopen, pač pa je mogoče — to sem videl — prestopiti vanj s police.

Obul sem si plezalne čevlje in po nekoliko dobrih stopih splezal v kamin, kjer je stena hrapava, toda brez prijemov. Vendar je šlo in priplezal sem na vrh police, od koder pa prestop v žleb ni možen. Zato sem se umaknil nazaj, nekoliko navzdol na slab, nagnjen stop. To mesto je precej eksponirano, čeprav ne visoko. Žleb je pa toliko globoko pod plezalcem, da se je treba spustiti vanj na rokah in pri tem viseti navzven. Prva stopnja v žlebu je majhna duplinica, v kateri je komaj toliko prostora, da moreš sedeti, glava in noge pa ti mahajo ven. Zabiti sem moral klin, da sem imel za desno roko dober prijem. Prav težko sem ga izbil, držeč se z desnico v notranji strani duplinice. To je najtežje mesto v grebenu. Tu se je najbrž Tschada spustil po vrvi navzdol, a gotovo naravnost v škrbinico (eine schwierige, 30 m hohe Stelle wird durch Abseilen überwunden). Klina na vrhu pa nisem zasledil.⁴

⁴ Težkočo posameznih mest pri plezanju je težko določiti. Mislim, da je treba vzeti precej široke pojme. Nemški plezalci imajo lestvico: lahko, srednje težko, težko, zelo težko, skrajno težko — določeno za izvežbane alpiniste ob običajnih prilikah. Vendar se že nekaj časa opaža, da gotovi nemški

Iz omenjenega žleba se prestopi precej eksponirano v steno in nato dokaj udobno na rob. Po lahkem, včasih dokaj ostrem grebenu se pleza dalje z užitkom na Jezersko Kočno in od tu na vrh. Pod vrhom Kokrske Kočne je plezal Tschada skozi rdeč žleb na severni strani in nato po ozkih policah na Jezersko Kočno. Tudi jaz sem šel isto pot obratno; toda ni potrebno. Ko sem iz precej težkega žleba priplezal na rob, sem videl, da se dajo zlahka obiti vsa ta mesta na južni strani.

V nekaj korakih sem bil na vrhu. Teman, širok oblak je plaval na Kočno proti jugu. Daleč se je svetila Planjava v solncu. Naletavale so sem in tja snežinke. Strmo je kazala Skuta svoje sive boke. Zapihalo je mrzlo preko skal. Brž sem se preobul in stekel proti Dolški Škrbini.

Plezalcu nudi ta greben izreden užitek. Ni, kakor so grebeni nad Okrešljem: da slišiš zvonjenje ovc iz Okrešlja in da vidiš pod seboj turiste, ki hodijo po potih. Tu je samota. Ta greben se kljub težjim mestom dviga položno od lepega Jezerskega v velikem loku na Kočno. Tu se šetaš, prosto razmisliš in oprostiš vseh sitnih malenkosti doline. Na levi so strme stene, na desno pada v skalnatih in travnatih pobočjih v dolino, od koder se smeje zelene, solnčne lise in na njih majhne, majhne pike, ki se komaj vidno premikajo. In vse je tako daleč! Vrh in obe dolini. Greben je osamljen, lé za samotnega plezalca, prav nalašč za njega...

---

plezalci, ki plezajo tudi pri nas, s svojimi poročili o težkočah pretiravajo. O nekem grebenu v Savinjskih Alpah čitam poročilo: »durchwegs schwierig, an einigen Stellen äußerst schwierig«. Plezalca sta bila dva in sta se mogla varovati. Za njima pa je slovenski plezalec sam preplezal isti greben. — Sledi iz tega troje: ali tuji plezalci niso v primeri z našimi dovolj izvežbani, ali nameoma pretiravajo težkočo plezalne partije, da se potem zdi njihova smer kot nekaj izrednega, ali pa tisti, ki prihajajo k nam, ne spadajo med prvovrstne plezalce in so se jim dotična mesta res zdela skrajno težka, seveda pri prvem naskoku in morda v neugodnih razmerah. O prvi možnosti splošno dvomim. Vsi vemo, da je nemška alpinistika na visoki stopinji. Čim dalje se goji kak sport, tem bolj postaja splošen in tem večji uspeh se more doseči. Prvemu se posreči približno, onemu, ki pride za njim, že bolje in tako dalje. Ker je nemška alpinistika starejša od naše, so torej nemški plezalci v splošnem tehnično bolj izvežbani (v zadnjem času pa so jih naši najboljši gotovo dosegli). — Če prva možnost odpade, ostane še druga: da zavestno pretiravajo težkoče v poročilih. To se obsoja samo ob sebi. Mar naj torej ostanemo pri tretji možnosti?

Vzhodno ostenje Štajerske Rinke in Križa

(Savinjske Alpe. S sliko.)

1. Vzhodna stena Križa (2429 m).

Septembra 1928. leta sva bila z Grünfeldom na Okrešlju. Čakala sva vremena in Modeca.

9. septembra 1928. smo v jutranjem mraku odšli z Okrešlja. Vstopili smo ob 5:30 v zajedi, ki jo tvori s steno vstopni steber Križevega severovzhodnega grebena.* Udobna polica vodi nad gruščem levo pod gladek, plitev kamin (točka I.), ki ga zapira 2 m visok previs. Pod previsom smo izstopili na levo in z malega pomola prešli na gredo, ki vodi nad kaminom desno pod kratko previsno poč. Razmotali smo vrvi. Po počí smo dosegli žlebasto gredo, ki reže steno na jug, do markantnega stolpiča. Iz škrbine za stolpom je Modec zaplezal po plitvo razčlenjeni steni (točka II.) z redkimi, krušljivimi oprimki 30 m navzgor na gredo, ki vodi desno in se v ti smeri razširja v malo ploščad. Zgradili smo še piramido in prečili rdečo, skrajno eksponirano lašto (točka III.) desno pod gladek plitev žleb, po katerem smo dosegli polico z markantnim, nekako ograjo tvoječim bolvanom. S police vodi navzgor kakih 15 m visok, izrazit kamin, ki izstopa pod skrajno krušljivo škrbino (točka IV.) rebra stene. Nad škrbino smo se razvezali. Navpična prva tretjina stene je bila za nami. Izbrali smo vsak svojo smer. Rebro, ki nudi interesantne detajle, smo v njegovi polovični višini prečili v grapo, ki vodi levo poševno navzgor v škrbino za zadnjo špico Križevega severnega grebena, čez katero smo dosegli Kocbekovo pot in šli po nji na vrh.

Plezanje je v prvi tretjini višine stene težko in izpostavljeno. Nad škrbino rebra pa se je težjim točkam skoro povsod možno ogniti. Plezanje je trajalo 4 ure, celotna tura od vstopa do vrha 5 ur.

2. Vzhodna stena Štajerske Rinke (2259 m).

Naslednji dan smo namenili Štajerski Rinki. Proti večeru, ko smo se vrnili s Križa, smo dolgo gledali v steno. Mogli smo določiti smer, ker sva bila z Modecom na jasnem o sicer dvomljivih prehodih. Osnežena nama jih je bila odkrila stena, ko sva spomladi smučala po Sedlu. Nekaj dni prej pa sem preiskal vstopni teren in se uveril, da bomo zadeli na resne težkoče le v vrhovni steni. To

* Prva plezalca, Dunajčana R. Szalay in G. Hecht, ga v svojem opisu imenujeta kot greben Rinke. Inozemski plezalci, ki se ravnaajo po pomanjkljivi specialki, imena za koto 2429 (Križ) ne poznajo. Omeniti bi bilo, da je »Rinka« le kolektivno ime za skupino.

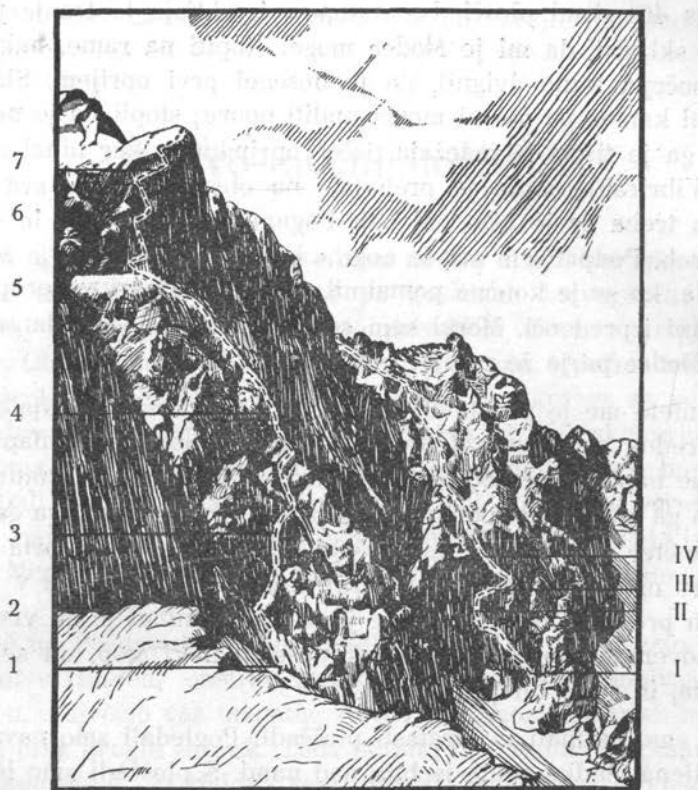
dognanje je bilo za nas važno. Negotovo vreme nas je namreč sililo, da izvršimo turo v enem dnevu ali pa jo odložimo. Ker pa je teden pred nami naskočila steno monakovska partija, ki se je visoko pod vrhom morala umakniti, a odšla z zagotovitom, da se vrne, smo hoteli pred njimi udejstviti svoj načrt.

Še v temi smo odšli z Okrešlja po poti pod Turski Žleb. Brez nahrbtnikov smo bili; kladiva smo potaknili v zadnje žepe, kline zapeli v karabiner in obesili na pas. Bili smo brez provijanta in brez vode. — Pod Turskim Žlebom smo krenili na desno in prečili gruščevje pod severovzhodno steno Male Rinke do vstopa (točka 1.). Plezali smo po rebro, ki meji na vzdolž ob steni vodečo grapo navzgor do črnega previsa, ki zapira vstop v debro med Malo in Štajersko Rinko. Prečili smo ta previs desno po razdrti polici do zagrüšenega korita, ki vodi poševno v loku navzgor v smeri markantne rdeče lope. Pod prvim previsnim pragom korita smo prešli desno čez rob v kratek, gladek žleb, po katerem smo dosegli napokano ploščo in po njej malo zelenico. Z zelenice vodi na levo, poševno navzgor, strm izpran žleb (točka 2.). Sledili smo mu kakih 60 m, dokler se ne konča pod slabo razčlenjeno vstromljeno steno, ki višje prehaja v gladke žmulaste plošče.

Vstopil sem; tovariša pa sta se odločila za gredo, ki vodi iz žleba desno strmo na rez severnega raza. Počasi sem napredoval, teren je krušljiv in skoki med gredami navpični. Na višku te stene, pod žmulastimi ploščami sem prečil eksponirano lašto na rez. Tovariša sta plezala po rezi par metrov pod meno. Prešli smo na zapad in dosegli drnast žlebič pod gladko ploščo (točka 3.). Navezali smo se in Modec je, zavarovan na klinu, vstopil. Plezaje po robu plošče je po kakih 10 m dosegel opešeno žmulo ter prečil na levo k rezi. Kar javi, da je našel klin s karabinerjem. Sledil sem mu, da sva pregledala položaj. Klin je bil monakovske partije, ki se je, vračajoč se, spustila po vrvi v žlebič. Žmulo konča upognjena poč. Izstopili smo po nji na rez, ki odtod neprekinjena vodi navzgor. Razen krušljivosti in izpostavljenosti ne nudi ničesar. Zavarovaje se, smo plezali do globokega zakršenega korita, ki smo ga prešli istočasno navzgor do velike drnaste gredine (točka 4.); ta se vleče, zožujoč se, od raza južno ob steni do škrbine med Malo in Štajersko Rinko.

Pometali smo raz sebe opremo in se zleknili v skromno senco plitvega žleba. Plezali smo 4 ure. Dve tretjini višine stene je bilo pod nami. Nad nami pa je bilo še dvesto metrov stene, katere formacija je dala slutiti, da bo plezarija če ne skrajna, na vsak način pa polna tehničnih fines in — zračna. Vrglo nas je pokonci. Zgradili smo piramido in se zagledali navzgor. Nad gredino je v črno previsno steno zarezan žleb (točka 5.), spodaj zaprt z rdečim previsnim pragom. Izpod praga je Modec zaplezal na levo in vstopil v skrajno

krušljivo lašto, ki vodi nad pragom, kakih 10 m dolga, desno pod žleb. Pod žlebom je zabil klin. Prečil sem lašto do njega, ga zavaroval in podstavil, da se je vzpel čez kratek previs v žleb. Žleb je kakih 25 m visok, strm med 75° in 80° , deloma previsen, širok 1—2 metra in zahteva popolno obvladanje tehnike trenja in tehnike ravnotežja. Vsak meter višine zahteva drugo pologo.

Vzhodno ostenje Štajerske Rinke in Križa.

1 = vstop (grapa); 2 = zagruščeno korito; 3 = žleb; 4 = plošča na rezi;
 5 = velika drnasta gredina; 6 = navpični žleb; 7 = izstopna markantna polica.
 — I = vstop (plitvi kamin); II = plitvo razčlenjena stena; III = ploščad;
 IV = škrbina v rebro.

Modec je žleb gladko izdelal in se nad njim zavaroval na klinu. Na vprašanje, kaj je zgoraj, je začel zabijati drugi klin. Pozval sem Grünfelda, da je prevzel moje mesto, sam pa sem vstopil v žleb. Nad žlebom sem spoznal, da smo se znašli v zagati v obeh pomenih besede. Žleb obkrožajo črni gladki previsi. Umaknil sem se Modecu, ki je zavaroval Grünfelda. Prečil sem na desno. V kakih 6 m visokem previsu, kjer je erozija započela kamin, sem slutil prehod. Ka-

min je še čisto neizražen; samo dve vzporedni poklini in med njima zagvozdjen, napokan sklad ga nakazujeta. Modec je zapel mojo vrv v karabiner. Vstopil sem v kratko ponično ploščo, pod previsom sem na njenem desnem robu našel klin, v skali pa je bilo videti sledove kladiva; previs sam pa je bil takorekoč naboden s klini. Kakor smo pozneje uvideli, monakovski plezalci niso uspeli, ker so bili prekratki. Modec mi je sledil. Zavaroval sem se na najdenem klinu. Stojte na 40° strmi plošči, brez stopov, izrabljaje le trenje plezalk, sem se sključil, da mi je Modec mogel stopiti na rame, nakar sem ga iz počepa težno dvignil, da je dosegel prvi oprijem. Slabo zagvozdjeni kamen pa mu ni mogel nuditi opore; stopil mi je na glavo. Previs ga je tiščal iz položaja, iščoč oprimka je kar nihal na moji glavi. Vibriranje mišic je prehajalo na oba, izgubljala sva ravnotežje in treba se je bilo odločiti. Pognal se je navzgor in dosegel krhek rob. Podprl sem mu še nogo s kladivom. Roka mi je že odpovedovala, ko se je končno pomaknil navzgor, še parkrat preprijel in mi izginil izpred oči. Moral sem se umakniti s plošče, da se odpočijem. Modec pa je že zabijal klin.

Grünfeld me je podstavil; dasi sem bil na vrvi, je trajalo precej časa, preden sem izplezal; ker sem moral plezati na ohlapni vrvi, ki bi me napeta sicer odtrgala z opor. Na vrsti je bil Grünfeld. Hotela sva ga izvešenega potegniti čez previs. Dvignila pa sva ga komaj dober meter s plošče in tam je obvisel. Dasi sva se uprla na vso moč, vrv ni šla ne naprej ne nazaj, ker se je zagvozdila v razpoki na robu previsa. Grünfeld pa se je znašel. Zanihal je na vrvi (Pendelmanöver) na levo, za trenutek dosegel neki stop, da se je vrv oprostila, in že je bil pri nama.

Bili smo na mali kvadratasti ploščadi. Pogledali smo navzgor, še vstromljena gladka stena je bila nad nami. S ploščadi smo istočasno prešli po zagraščenem koritu desno. V levo obrobje omenjene gladke, deloma previsne stene vodi kakih 25 m visoka, plitvo razčlenjena stopnja. Modecu se je rušilo vse, kar je prijel. Plezal je na levo poševno navzgor v smeri nekega korita, kjer so obrisi terena obljubovali prehod na izrazito polico v gladki steni (točka 6.). V koritu je Modec zdrsnil, zrušile so se mu vse opore hkrati. Sledil sem mu. Skušala sva zabiti klin, pa brez uspeha. Položaj sicer ni težak, krušljivost pa zahteva opreznosti. Zavaroval sem ga z vrvjo čez pleča. Gvozdil je po poševni počii desno, na polico, kjer smo v mali dolbini postavili piramido. Povešena drnasta polica nas je privedla pod kakih 15 m visok, trdno razčlenjen, navpičen skok. Izpostavljenost je tu silna; videli smo čez previsno vzhodno obrobje severne stene 600 m globoko na sneg pod steno. Trdno razčlenjeni skok nam ni delal težav, znašli smo se na rezi južnega slemena 50 m

pod vrhom. Na vrhu smo zgradili piramido, pustili v nji škatljico s svojimi podpisi in se — natura habet sua jura — odpravili.

Plezali smo 10 ur, brez pravega odmora. S tem časom je v vsakem slučaju računati, ker smo preplezali polovico višine stene kljub popolni izpostavljenosti in krušljivosti nenavezani, samo da smo hitreje napredovali. Odločilna točka smeri je omenjeni žleb (točka 5.), oz. izstopni previs nad njim. Plezanje je z ozirom na omenjena detajla tehnično zelo težko, v splošnem pa skrajno izpostavljeno in nevarno.

Jožef Z a z u l a :

Šaljivo-mučni doživljaji

(Konec.)

Tako nisem potoval, ker nisem mogel, a tudi ker nisem hotel. Ni večje neumnosti od bahaštva po gostilnah in vagonih. Ako si želim kaj dobrega privoščiti, si to privoščim doma v krogu svoje družine. Obleka mora biti na potovanju dostojna, trpežna, hrana tečna, priprosta in zadostna; a denarja toliko, kolikor ga za nekaj dni neobhodno rabiš, ker so dandanes denarni zavodi tako urejeni, da dobiš doma naloženi denar, kjersibodi to želiš izven doma; a mesečnino so pošiljali za menoj, kamor sem jim naročil. Ta modus vivendi viaticus je najcenejši in najzanesljivejši, seveda le na daljših potovanjih. Meni je dobro služil; samo enkrat sem imel smolo. Bilo pa je tako:

Živeč na Predarlskem, sem dobil skomine po Švici; zato sem se pomaknil v Haiden, onstran meje. Mesečnino sem dobival v Lustenu, največjo vas takratne Avstrije, kamor sem imel čez mejo dve uri, brez drugih zaprek. Toda potnik, in posebno še planinec, ni nikoli zadovoljen. Iz Haidna sem posetil St. Gallen, Appenzell in druge kraje; zatem pa dobim skomine po Zürichu. Zadržkov ni bilo nobenih, edino za denar nisem vedel, kako in kaj. Pišem torej materi domov, naj povpraša na pošti, do kam bi mi mogli pošiljati pošto, da si morem urediti svoje potovanje. Moja mati je bila poštena, modra ženica, toda na poštni skrivnosti se ni spoznala. Povprašala je pač, tudi odgovorili so ji, ona pa je kratko pisala: »Bodi brez skrbi, vse je v redu!« — Ta odgovor seveda ni bil zadosten. Vendar sem na materine besede odpotoval v Zürich. Ogledal sem si ondi vse švicarske znamenitosti, zgodovinske in tehnične; prebrodil vso okolico, prvokrat občudoval svetlo-rumenega Zeppelina — toda misel na domačo pošto me ni popustila. Nestrpnost sem čakal določenega dne; kajti drugi dan vsakega meseca je pri meni vedno »strela« udarila. Tudi takrat, bila je nedelja, sedim v svoji sobi, dobro vedoč, da me poseti pismonosec. Prišel je res, potrkal lepo, a mesto denarja je

prinesel — brzojav: »Denar je v Lustenau nakazan!« Tako je treščilo v mene! Kaj pa zdaj? V žepu sem imel še celih 25 frankov, prtljago in kolo pripravljeno za kolodvor, gospodarju pa sem bil dolžan še ves mesec hrano in stanovanje. Med Zürichom in Lustenau pa je 90 km po zraku in naj bi bil ondi v enem popoldnevu!

Dvakrat stopim po sobi gori in doli, potem se grem na cesto »uravnotežit«, kajti brzojavka naše mame me je bila dodobra »iz-ravnotežila«; bila je ura 10. zjutraj, a časa za vlak je bilo do dveh popoldne. Ta strela je bila v resnici strela!

Na cesti sem se kmalu pomiril; pregledam še enkrat vozni red, stopim nazaj na stanovanje in gospodinja pojasnim ves položaj. »V treh dneh dobim denar iz Lustenau.« Zaupala mi je, le gospodar, do-brodušni Salomon Lütthe, ki je vsako nedeljo dopoldne iz Starega Zakona prepeval psalme, se je nekoliko otresal. V mesecu dni, kar sem bil pri njih, pa smo se toliko spoznali, da tudi to vprašanje ni obtičalo. — Popoldne se odpeljem iz Züricha v Lustenau in drugi dan potrkam na pošti. Ondi mi pa odgovore, da so nakaznico poslali nazaj, ker se nisem pravočasno oglasil. Ta strela je bila še hujša: v žepu sem imel še d e s e t frankov. Zopet se grem po vasi »uravnoteževat«. Po kratkem premisleku brzojavim domov, naj denar nakažejo v B r e g e n c ; sam pa sem se s kolesom in prtljago odpeljal v imenovani kraj, kjer sem še isti dan dobil mesečno oskrbo, a denar od doma pet dni kasneje. Tako je bila zadeva v redu, povrhu sem si pa še Bodensko jezero in, kar je okoli, pošteno ogledal. Tudi taki dogodki spadajo v planinske doživljaje in cenjeni čitatelj naj ne misli, da planinec le gore naskakuje in »kristalnočista« jezera občuduje!

*

Ko sem v zimskih mesecih svojim znancem doma pripovedoval take dogodivščine, v rudarski Idriji so jih imenovali »štiklce«, se je marsikdo čudil, da imam pogum spuščati se v negotov, tuji svet. Mene to ni motilo, če sem pomislil, da je življenje velika prosvetna mreža, a mi se moramo ravnati po redu spletenih pentelj. Kolodvorske restavracije n. pr. so povsod precej enake; potniški parniki tudi; pošte in uradi enako, kolodvori, cestna železnica podobno; planinske kočje že celò in planinska prenočišča enako. Cerkve in muzeje, hotele, razne »znamenitosti« imajo povsod enake ali vsaj slične: po svetu vidiš razne Vintgarje, mestna izprehajališča, Peričnike (pod Dachsteinom so napeljali vodo z visoke gorske grape po lesenem žlebu na strmo steno in imeli smo najlepši slap), severne stene, vzpenjače, razglednike, zdravilne vode; tudi Turskih Žlebov ne manjka in cela vrsta podobnih dobrot — edino vrhovi visokih gora so še nedotaknjeni, zato je ondi najprijetneje. Svojemu prijatelju doma sem torej vedno ponavljal, »da ves svet ni drugega nego v e l i k a v a s«.

Obzor in društvene vesti

Slovensko Planinsko Društvo v razmerju z neslovanskimi planinskimi društvi.

Letošnja skupščina je sklenila, da se ukine razmerje medsebojnosti z vsemi neslovanskimi planinskimi društvi in klubi, razen z avstrijsko »Bergsteiger-Vereinigung«. To avstrijsko društvo bo zdaj edina neslovenska planinska organizacija, katere člani imajo v naših kočah iste ugodnosti kakor naši lastni člani, a istotako imajo naši člani v kočah in zavetiščih navedene avstrijske planinske organizacije iste ugodnosti, kakor člani te organizacije same.

Z društvom »Österreichische Bergsteiger-Vereinigung« pa je sklenil Osrednji Odbor SPD še poseben dogovor; pri tem inozemskem društvu se je namreč ustanovila posebna skupina članov Slovenskega Planinskega Društva in tem našim članom se nudi pri »Österr. Bergsteiger-Vereinigung« članstvo z znižanimi članarinami. Kdor izmed naših članov hoče postati član »Österr. Bergsteiger-Vereinigung«, ta mora vodstvu tega društva poslati sliko in pristojbino S 3'50 v gotovini ali v avstrijskih znamkah; v tem znesku je zapopadena članarina in obenem zavarovalnina proti vsakojakim nezgodam, ki bi se pripetile od trenutka, ko zapusti turist svoje stanovanje in se poda na turo, pa do trenutka, ko se povrne s ture v svoje stanovanje.

Naslov je: »Österreichische Bergsteiger-Vereinigung, Wien, I. Freyung 6 (Schottenhof).«

Kdor plača še posebej pristojbino S 0'30, dobi za to seznam vozni olajšav po Avstriji, seznam koč, za katere veljajo olajšave, itd.

Ker razpolaga »Österr. Bergsteiger-Vereinigung« s 30 zavetišči in uživajo njeni člani v nadaljnjih 50 planinskih postojankah članske ugodnosti ter imajo torej člani Österr. Bergsteiger-Vereinigung članske pravice v približno 80 planinskih postojankah, in ker se nudijo članstvu tega društva v vsej Avstriji pravice znižanih voženj po železnicah, avtobusih itd., priporočamo članom SPD, ki količkaj posečajo avstrijske gore, da se vpišejo direktno kot člani pri »Österreichische Bergsteiger-Vereinigung«.

Razume se, da uživajo člani imenovane avstrijske organizacije predmetne ugodnosti na podlagi razmerja medsebojnosti tudi v kočah gotovih italijanskih, švicarskih in drugih planinskih društev.

Iz Osrednjega Odbora Slovenskega Planinskega Društva.

Osrednji Odbor smatra za potrebno, da poda kratko poročilo o svojem delu, ki ga je izvršil od zadnje skupščine dne 19. junija do srede oktobra t. l.

Omeniti je pred vsem, da se je vršilo v tem času šestnajst odborovih sej: ena seja, na kateri so se konstituirali poedini odseki, dalje tri seje gradbenega odseka, pet sej zimsko-alpinskega odseka, dve seji literarnega odseka, tri seje odseka za prireditve planinske razstave, 2 seji markacijskega odseka in 1 seja finančno-gospodarskega odseka.

Odbor se je po svojih predstavnikih udeležil raznih prireditev, n. pr. odkritja spominske plošče pok. prof. dr. Chodounskemu na Jezerskem, otvoritve koč Litijske podružnice SPD na Sveti Gori in Trboveljske podružnice SPD na Mrzlici, odkritja spomenika Nj. Vel. Kralja Petra v Ljubljani, občnih zborov Kranjske in Bistriške podružnice SPD in otvoritve nove planinske poti od Zelenice proti Mačenski planini.

V osebnem oziru je omeniti izpremembo v predsedstvu Slovenskega Planinskega Društva, kjer je po odstopivšem predsedniku g. dr. Franu Tominšku prevzel posle novi predsednik g. dr. Josip Pretnar; za podpredsednika pa je bil ponovno

izvoljen g. prof. Janko Mlakar. V odbor je vstopil nanovo g. dr. Anošt Brilej, svojo funkcijo pa je odložil g. ravnatelj Anton Spende.

Odbor je takoj v svoji prvi seji po skupščini ustanovil odseke, ki naj bi ga razbremenili in olajšali njegovo delo s tem, da obravnavajo od odbora jim določene predmete ter stavijo nato svoje predloge, ali pa iniciativno stavijo predloge glede akcij, ki bi jih bilo izvesti. Ustanovili so se: literarno-znanstveni, organizatorni, gradbeni, zimsko-alpinistični, foto-amaterski, reševalni in finančno-gospodarski odsek. Kakor je razvidno, so nekateri odseki že začeli z delom.

Vodstvo je predvsem ustreglo pritožbam, ki so se izrazile o priliki zadnje skupščine radi nezadovoljivega delovanja pisarne; vse zaostalo delo se je takoj rešilo in pisarna se preuredila tako, da je povsem v tekočem.

Napram podružnicam so se skušali upostaviti čim ožji in pristrčnejši odnošaji; vsaki njihovi želji se je skušalo takoj ustreči. Izvršile so se razne intervencije na željo podružnic, pismeno in osebno po predsedniku ali odbornikih, pri Banski upravi, vojaški oblasti, agrarni reformi in agrarnih operacijah, šumski upravi in drugih oblastvih.

Osrednji Odbor je prejel obvestilo Saveza, da je uspelo doseči železniške olajšave (polovično vožnjo) za skupino šest oseb, s čimer je dosegel vsaj delni uspeh v svojih prizadevanjih v tem pogledu. Zbral je predloge in želje podružnic glede železniških zvez ter napravil predstavko na merodajno mesto. Upati je, da se bodo pozimi uvedli posebni smučarski vlaki.

Mnogo dela so povzročile priprave za planinsko razstavo na jesenskem velesejmu v Ljubljani. Slovensko Planinsko Društvo je skupno z nekaterimi podružnicami in s turistovskim klubom »Skala« kljub nezadostnemu prostoru in kratkemu času priredilo razstavo, ki je vzbujala zlasti s svojimi lepimi plastikami splošno pozornost in je uspela v vsakem pogledu. Zbirke na tej razstavi bodo tvorile prvi temelj za naš alpinski muzej.

Razne pritožbe proti upravi planinskih koč so dale povod, da je Osrednji Odbor predvsem z okrožnicami naročil oskrbnikom koč, naj strogo pazijo na red ter se držijo predpisanih cen. Veliko škodo je trpelo društvo, ker znaten del članstva ni redno plačeval članarine, a se je posluževal kljub temu ugodnosti po kočah. Osrednji Odbor je odredil, da se morajo vršiti stroge revizije legitimacij in plačevanja članarine ter da oskrbniki odgovarjajo za škodo, ki bi nastala društvu, ako dajo ugodnosti članom, ki niso redno poravnali članarine. Revizija je pokazala, da so zaostanki ogromni in da izgublja društvo vsled nerigoroznega postopanja oskrbnikov vsako leto desetisoče.

Izvršila se je nadalje nenapovedana revizija vseh planinskih koč Osrednjega društva; podatki o njej bodo jako zanimivi in bodo tvorili podlago za reorganizacijo administracije planinskih koč. Knjigovodstvo se namerava preurediti tako, da bo sicer enostavno, da pa bo omogočalo čim točnejši pregled ter olajševalo revizijo. Namerava se prirediti tekom zime poseben tečaj za oskrbnike in oskrbnice, katerega program bo obsegal pouk v administraciji (knjigovodstvu), kuhanju, kletarstvu, higijeni in prvi pomoči v nezugadah.

Posebna pažnja se je posvetila pripravi za zimsko alpinistiko. V ta namen se po potrebi preurede nekateré triglavske kočé, izvrši se dozidava in notranja prezidava Erjavčeve kočé na Vršiču, za katero so se izdelali vsi potrebni načrti in dela že oddala. Za Veliko Planino pa so se izdelali načrti in se že gradi dependanca, ki bo imela 40 ležišč z damskim in moškim oddelkom v kurljivih prostorih, dočim se v stari koči razširi obednica.

Izvršile so se tudi druge podrobnejše priprave, ki naj omogočijo čim lepši razvoj zimskega obiska naših planin.

Ponovno se je na sejah razpravljalo o gospodarskem položaju društva, sestavil se je točen pregled gospodarskega stanja, določil vsaj v glavnem gospodarski program za bližnjo bodočnost in so se iskala pota, da se dobe potrebna finančna sredstva. Ugotovilo se je namreč, da se nahaja Osrednje društvo v jako težkem položaju, ker zahteve, ki se stavijo nanj, vedno rastejo, dočim dohodki splošno, osobito pa iz podpor in od nekaterih hotelov in koč, leto za letom bolj padajo. Temu, posebno pa vprašanju amortizacije obstoječega jako velikega dolga, bo treba posvečati posebno pažnjo ter okreniti investicijsko gospodarstvo društva v popolnoma drugo smer, kakor je šla dosedaj. Sanacija društvenih financ bo jako težka; toda je neodložljiva in nujna naloga, ki jo ima izvršiti Osrednji Odbor v najbližji bodočnosti.

Glede vprašanja sodelovanja s podružnicami čuti Osrednji Odbor vedno večjo potrebo čim tesnejših stikov; v ta namen je potrebno, da se delovanje Osrednjega Odbora in podružnic nasloni na čim enotnejši temelj. Zato je treba, da se Osrednji Odbor in podružnice medsebojno informirajo o svojem delu, da se medsebojno podpirajo in da se na eni in drugi strani čimbolj poživi delovanje. S tem bo kmalu izginilo tudi vsako morebitno nezaupanje ali nespozumljenje in dosegla se bo ona harmonija, ki je glavni pogoj za uspeh.

Otvoritev nove poti Tržiške podružnice SPD v Karavankah.

V nedeljo, dne 20. septembra t. l., je podružnica SPD v Trziču otvorila novozgrajeno pot od Zeleniške kočice do državne meje pri Mačenski planini. Ob tej priliki se je vršila mala, iskrena slovesnost pri Zeleniški koči.

Ob 8. uri zjutraj so funkcionarji podružnice s svojim predsednikom g. ravn. Lajovicem sprejeli došle goste pri Sv. Anji. Došlo je poleg domačih tudi večje število turistov iz Ljubljane, Celja itd. Skupno so odrinili po lepo izpeljani stezi in so dospeli po poldrugourni hoji do Zeleniške kočice, ki je bila v pričakovanju gostov ljubko okrašena. Tu se je planinska družba odpočila in se okrepčala. Vse je bilo v najboljšem razpoloženju. Vrli tržiški planinski peveci so zapeli nekaj ubranih pesmi, nakar je predsednik podružnice, g. ravnatelj Lajovic, označil z izbranimi, iskrenimi besedami pomen slavnosti in pozdravil navzočega zastopnika Osrednjega Odbora SPD iz Ljubljane, g. ravn. Vilharja, kakor tudi vse zbrane planince. Obžaloval je, da mu ni mogoče osebno pozdraviti tudi g. Rudolfa Badjura, ki je s svojo iniciativnostjo in s sodelovanjem pripomogel k zgraditvi nove poti. Vabil je planince, naj se čimbolj poslužujejo nove poti, ki jim daje tako lepo priliko za spoznavanje lepote naših planin.

Zastopnik Osrednjega Odbora SPD, ki je donesel pozdrave in čestitke tega Odbora, je v svojem nagovoru poudarjal zasluge agilnih članov Tržiške podružnice, ki so s to novo potjo odprli enega najlepših delov Karavank, in jim je izrazil priznanje Osrednjega Odbora za njihovo požrtvovalno in smotno delo. Celokupno SPD je ponosno na to svojo podružnico. Posebna zasluga gre še predsedniku g. ravn. Lajovicu, sploh pa vsem odbornikom, zlasti še gg. Kališniku in Praprotniku. — Peveci so zapeli zvonko pesem »Planinska roža« in vsa družba je krenila pod vodstvom g. ravn. Lajovica po novi poti do državne meje.

Pot je vzorno markirana in zelo lepo zgrajena po rebrih Možev in Nemškega Vrha (2178 m) čez Zgornja Vrata. Vzpenja se složno in omogoča prehod do Mačenske planine v dobri poldrugi uri. S pota se nudi planincu krasen razgled na divni Bled, kakor tudi na Kamniške Alpe in divje raztrgane stene Karavanskih vrhov.

Od državne meje se je večina zbranih planincev spustila po meléh na Mačensko planino h Klagenfurterhütte DÖAV, kjer se je ravno praznovala 25letnica zgraditve te kočé. Slavnostni govornik je v svojem govoru z lepimi besedami pozdravil tudi došle člane SPD in izrazil željo po složnem delu za skupne cilje planinstva obeh držav. Ko so se naši planinci vračali preko slovenskega dela skozi Področčico, so nesli s seboj res lepe spomine na krasno pot, ki so jo otvorili in ki naj bi postala nova in priljubljena privlačna točka za naše poletno in tudi zimsko planinstvo.

Severna stena Dolgega Hrbta. K članku na str. 203. ugotavlja g. pisec: »Smer Vončine in Igljica je varijanta nemške smeri, ki so jo plezali Arbeiter, Greenitz, dr. Weizenböck dne 14. septembra 1907.«

Dr. Fran Jerala †. Dne 4. oktobra t. l. je preminul eden naših najuglednejših planincev, predsednik podružnice SPD v Škofji Loki, g. dr. Fran Jerala. Z njim izgublja društvo resnega, marljivega delavca, njegovi prijatelji in planinci pa izredno ljubeznivega in zvestega tovariša. Blag mu spomin!

Predsednik podružnice SPD v Škofji Loki je, vsled smrti g. dr. Frana Jerale, po novi sestavi odbora postal g. banski inspektor v pok., dr. Rudolf Andrejka.

Preselitev pisarne O. O. SPD v Ljubljani iz poslopja Ljubljanske kreditne banke v nove prostore v prvem nadstropju palače Zveze grafičnih delavcev na Masarykovi cesti (nasproti glavnega kolodvora, poleg hotela Miklič) se je izvršila pretekli mesec.

Kongres Zveze planinskih društev se vrši v dneh 14. in 15. novembra t. l. v Zagrebu v dvorani Komore TOI. Dnevni red je: 1.) otvoritev skupščine, volitev dveh overovateljev zapisnika; 2.) odobritev polnomoči delegatov; 3.) poročilo Savezne uprave o delu za leto 1930/31; 4.) izprememba pravil; 5.) predlogi Saveznih društev; 6.) podelitev absolutorija Savezni upravi; 7.) volitev odbora; 8.) slučajnosti.

Ukinitev reciprocitete. Z nemškimi in švicarskimi planinskimi društvi smo uknili medsebojnost, ker so tudi ona odpovedala svoje članske ugodnosti napram članom SPD. (Prim. str. 237.)

Naše slike: Presedljalj — Konj. — Presedljalj spada med manj znane prehode Kamniških Planin. Nekom od rok je in v primeri z drugimi manj viden, bolj skrit. Taka je tudi njegova lepota: intimna, le alpinističnemu sladkosnedniku doumljiva, pa pridi nanj od katerekoli strani, iz doline Bistrice ali od Podvolovlješka sem, mimo Vršičev ali čez Konja. Ta zadnji pristop nam kaže slika; ta je gotovo najbolj zanimiv, že zaradi svojih nasprotij: izza strme, izpostavljene, žive skale idila položnega sedla, poraslega s travo, obdanega od rušja in vabečega h počitku.

VSEBINA: Jos. Wester: Z Jezerskega preko Grintavev v Kamnik (str. 221). — Marijan Lipovšek: **Severna stena Kočne (str. 225).** — Boris Režek: **Vzhodno ostenje Štajerske Rinke in Križa (str. 231).** — Jožef Zazula: **Šaljivo-mučni doživljaji (str. 235).** — **Obzor in društvene vesti: Slovensko Planinsko Društvo v razmerju z neslovanskimi planinskimi društvi. Iz Osrednjega Odbora Slovenskega Planinskega Društva (str. 237).** Otvoritev nove poti Tržiške podružnice SPD v Karavankah (str. 239). **Severna stena Dolgega Hrbta. † Dr. Fran Jerala. Predsednik podružnice SPD v Škofji Loki. Preselitev pisarne O. O. SPD v Ljubljani. Kongres Zveze planinskih društev. Ukinitev reciprocitete (str. 240).** — **Naše slike (v tekstu str. 233): Vzhodno ostenje Štajerske Rinke in Križa; (na prilogi): Presedljalj — Konj.**

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Josip Pretnar, tajnik TOI v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

Zelnarica s Hribaric

Fot. Švigelj Cvetko